

NÉPSZABADSÁG

INTERJÚ

SZÉPVÖLGYI ZOLTÁNNAL, a fővárosi tanács elnökével

— Villantsuk fel, honnan indultunk, milyen örökséget hagyott a második világháború, milyen előnyökkel jár és együtt milyen gondokat okozott Nagy-Budapest kialakítása?

— A felszabadulás sorsforduló volt a város életében, éppúgy, mint egész hazánk történetében. 1945 tavaszán a háború pusztításai után több mint százezer lakás, a budapesti otthonok egy-negyede semmisült meg vagy vált lakhatatlanná. Valamennyi Dunahídat felrobbantották a fasiszták. Megbénult a közlekedés, nem volt élelem, víz, gáz, villany. A város lakossága 837 ezerre csökkent. Ez volt tehát a kiindulás. Az újjáépítésnél először a legsúlyosabb sebeket kellett begyógyítani. A főváros életének fontos állomása volt 1950-ben Nagy-Budapest létrehozása. Politikai, gazdasági és kulturális szempontból egyaránt nagy jelentősége volt annak, hogy hét várost és tizenhat nagyközséget kapcsoljunk az akkori fővárosához. Budapest területe ezzel két és félszeresére, lakosainak száma pedig másfélszeresére növekedett. Az intézkedéssel megszűnt a gazdaságilag összefüggő és sok más tekintetben is egymásra utalt települések mesterseges közigazgatási elkülönülése. Lehetővé vált az alapvető ellátásban meglévő különbségek fokozatos felszámolása. Az összevonással a főváros, mindenekelőtt a környező települések dolgozóinak sok évtizedes kívánsága teljesült.

Persze ezáltal növekedtek a fővárosi gondjai is. A fővárosi tanács kezdetől fogva fontos feladatnak tartotta az ügynevezett külső és belső kerületek közötti ellátás színvonal-különbségek fokozatos felszámolását. Ezt igazolja, hogy az új Budapest, a történelmi városmagot körülölelő lakónegyedek gyűrűje ezeken a területeken épült és épül. Itt valószínűleg meg a közművek, a közlekedés, a gyermekintézmények, a kereskedelmi és szolgáltató hálózat fejlesztésének a döntő többsége is. De a sok évtizedes elmaradás felszámolása csak folyamatosan és hosszabb idő alatt lehetséges.

— A legutóbbi három és fél évtized munkájában melyek voltak a meghatározó elemek?

— Mindenekelőtt az a városformáló tényező, amit a mai napig is a tömeges lakásépítés képvisel. Néhány adattal is jól szemléltethető, hogy mi is történt ezen a területen. Harmincöt év alatt — 1980 végéig — 356 ezer lakás épült és épül fel a fővárosban, több, mint amennyi hazánk öt legnagyobb városának együttes lakásállománya. Hadd említssem meg, hogy a felszabadulást követően megelőző harmincöt évtizedben, tehát 1910 és 1945 között összesen csak 126 ezer épült. S ha a lakások minőségét nézzük, akkor az eredmények még nyilvánvalóbbak, hiszen a felszabadulás óta szinte csakis komfortos, többségében két- vagy több szobás lakásokat építettünk. Budapest az év végére várhatóan 765 ezer lakás lesz, s ennek több mint 65 százaléka két- vagy több szobás, összkomfortos vagy komfortos. Tessék körülnézni akármelyik külső kerületben, a lakótelepek új arculatot formáltak a városnak. Szerény számítások szerint is az itt élő kétmillió 60 ezer budapesti közül több mint egymillióan élnek a felszabadulás óta épített új otthonokban. Mindenki igazolhatja, hogy a hatalmas méretű lakásépítés kedvezően alakította át a várost. Új lakótelepek tucajai épültek, miközben az elavult, zömében munkások lakta városrészek jelentős része, a szociális követelményeknek meg nem felelő lakótelepeknek pedig a többsége csak úgy alá került. Sok szó esett minderről a XII. kongresszust megelőző kerületi párttervezeteken. Am nem feledkezhetünk meg arról, hogy a nagyarányú építkezések ellenére tíz év alatt kétszeresére emelkedett a lakásigénylők száma, s most eléri a 130 ezret. Ugyanezen idő alatt viszont a főváros lakossága csak 3,7 százalékkal, a lakásállomány pedig mintegy 20 százalékkal növekedett, összetétele pedig kedvezően változott. Tehát az igénylők számának növekedése ellenére is javult a lakáshelyzet.

A fővárosi tanács is számításra készül. Két hónap múlva új tanácsokat választanak. A főváros fejlődése, gondjai, az itt születő kezdeményezések sok tekintetben meghatározóak egész hazánk életében. Éppen ezért nagy jelentőségű, hogyan válnak valósággá az V. ötéves terv céljai a fővárosban, hogyan alakul például a lakáshelyzet, miként változnak a fővárosiak életkörülményei a harminc éve létrehozott Nagy-Budapesten. Szépvölgyi Zoltánnal, az MSZMP Központi Bizottságának tagjával, a fővárosi tanács elnökével az elért eredményekről, a tervidőszak befejező évének feladatairól, Budapest lakóinak városszeretéről, a társadalmimunka-akciókról és a jövő tennivalóiról beszélgettünk a közelgő választások előtt, hazánk felszabadulásának harmincötödik évfordulója alkalmából.

BUDAPEST MA ÉS HOLNAP

— Ez igaz, de az igénylők száma önmagában is magas. Nem lehetne-e gyorsabban csökkenteni ezt a számot, gyorsabban kielégíteni a lakásigényeket? Más szóval van-e reálitása annak, hogy a közeljövőben jelentősen csökken a várakozási idő?

— A 130 ezer lakásigény valóban sok, még ha nem is reális valamennyi. A valóságos igényekkel azonban szembe kell néznünk. S bár az ötödik ötéves terv, amely megközelítően teljesül, a főváros fejlődésének eddigi legkiemelkedőbb szakasza — soha ennyi új lakás nem épült fel öt év alatt —, mégsem ígérhetjük azt, hogy rövid idő alatt jelentősen csökkenjen a lakásra várakozók számát. A következő tervidőszakban is sok lakás épül a fővárosban. A fővárosi tanács rendeleteivel, intézkedéseivel arra törekszik a lakások elosztásában, hogy a nagy-családok, a több gyermekes családok, a munkásoknak és a fiatal házaspároknak teremtse előbbesét. Tovább javítjuk, korszerűsítjük a lakásgazdálkodási, -elosztási rendszert, elősegítjük az egyszerű lakáscserék meggyorsítását. A jövőben még nagyobb gondot kívánunk fordítani arra, hogy az elosztásnál előnyben részesüljenek a szorgalmas, becsületes, jó munkát végző, a közösségi élet normáit tiszteletben tartó dolgozók. Csak olyan családok kapjanak új otthont, amelyek azt megbecsülik. De az eddiginél többet kell tennünk a magánéletről, mindenekelőtt a települési többszintű lakásépítés támogatásáért is. Ezekkel és még más intézkedésekkel kell elősegítenünk a lakásépítés ütemének növelését és az igazságosabb, egyenlőbb teherviselést a lakáselosztásnál. Am ha a valóság talán akarunk maradni, arra kell számítani, hogy bár a lakásigénylők száma fokozatosan csökken, a mennyiségi lakásigényt teljesen csak 1990-et követően lehet kielégíteni.

— A jó közérzetben, a lakosság életkörülményeiben nyilvánvalóan alapvető a lakáskörülmények, emellett igen fontos a gyermekek elhelyezése és nevelése, az egészségügyi ellátás színvonala, a kereskedelem s a közlekedés kulturáltsága és így tovább. Hogyan alakult például a gyermekintézmények fejlesztése és az egészségügyi ellátás?

— Budapest a bölcsődei helyek 1950-hez képest több mint háromszorosára, az óvodai helyek pedig két és félszeresére nőttek. Csak ezért lehetséges manapság már minden harmadik 1—3 éves budapesti kisgyermeket bölcsődében és tíz óvodás korú gyerek közül kilencet óvodában elhelyezni. Igaz, az igényekhez képest ez még nem elegendő, ezért összességében még nem tudjuk elhelyezni az arra igényt tartó összes bölcsődés és óvodás korú gyermeket, annak ellenére sem, hogy a lakótelepeinken az építők az év végéig pótolják a gyermekintézmények építésében a régebbi ötéves tervidőszakokban keletkezett elmaradásokat is. A felvételi lehetőségek azonban 1981-től fokozatosan javulnak. Az a célunk, hogy 1985 végére megközelítően

minden budapesti óvodás korú gyermeknek megoldjuk a felvételt. Ahhoz azonban, hogy a lakásépítésben és gyermekintézmény-fejlesztésben töretlen maradjon az elmúlt évtized fejlődése, máshonnan kell anyagi erőket átcsoportosítanunk e célra. Esetleg néhány más irányú fejlesztésről kell átmenetileg lemondanunk.

Nagy eredményeink vannak. Ki vitathatná, mekkora jelentőségű, hogy harminc év alatt kétezer új tantermet építettünk. Am mert az általános iskolás korosztályok száma erőteljesebben növekedett, mint a tanteremépítés üteme, átmenetileg némely iskolák zsúfoltak. A helyzet javítása érdekében tehát szükség van áthidaló, átmeneti, esetenként kényszermegoldásokra is. A gyermekek jobb, egyenletesebb elhelyezése érdekében módosítottuk az iskolai közzétartásokat, és még az idén további ésszerű szervezési intézkedésekre is sor kerül. Nem kevesebbről a jövő megalapozásáról van szó. Ugyanis a lakosság általános műveltségének gyarapodása egyúttal a jövő biztató garanciája, hogy az itt élő gyerekek 99 százaléka, úgy, mint eddig, továbbra is eredményesen fejthesse be a nyolcadik osztályt, és nagy többségük valamilyen középfokú iskolatípusban továbbtanulhasson.

Ami az egészségügyi ellátást illeti: a legutóbbi évtizedekben kiépült a körzeti felnőtt- és gyermekorvosi, valamint az üzemi egészségügyi hálózat. Most már minden kerületben van szakorvosi rendelőintézet, igaz, egy részük még tovább kell korszerűsíteni, több s jobb műszerrel ellátni. Sorra újítjuk fel a meglévő — többségükben 70—80 éves — kórházakat. Biztató, hogy az idén felépül és megkezd működését a Dél-pesti Kórház. Ezzel együtt csaknem 2000 új kórházi ágyat helyeztünk és helyezzünk üzembe az V. ötéves tervidőszakban. Viszont az is igaz, hogy az egészségügyi ellátás javításában még sok a tennivalónk. Erre a jövőben is nagy gondot kell fordítanunk. Kiemelt kötelességünk mind körültekintően gondoskodni az idős, megfáradt emberekre, erre kötelezünk bennünket a kongresszus határozatai is. Budapestnek 470 ezer nyugdíjas lakosa van. A legutóbbi évtizedekben megötszöröződött a szociális otthoni férőhelyek száma, de ez még kevés. Most ötven olyan napközi otthon működik a fővárosban, ahol nyugdíjasokról gondoskodnak. Mintegy tízezer ember részesül házi szociális gondozásban. Mindezek ellenére, a rászoruló nagy száma miatt, jelentősen szélesíteni kívánjuk a gondozásban részesülők körét.

— A főváros 1979-ben sikeres évet zárt. A tervek teljesítése hogyan járult hozzá az ötödik ötéves terv céljainak megvalósításához?

— 1979 a tervidőszak legsikeresebb esztendeje volt. A kormány által a főváros rendelkezésére bocsátott anyagi eszközöket — az évek óta szűkös építőipari kapacitáshelyzet ellenére is

jó célokra — hiánytalanul felhasználtuk, úgy, hogy közben sikerült erőnket a legfontosabb feladatokra összpontosítanunk. Tavaly a fővárosban összesen 18 ezer lakás épült fel. Ebből 12 250 az állami lakás. Sokat pótolunk abból az elmaradásból is, ami a lakásépítéshez kapcsolódó gyermekintézmények építésénél halmozódott fel az előző ötéves terv időszejében. Sajnos a kereskedelmi és szolgáltató létesítmények építése viszont elmarad a tervezettől. Gyakran rontja az összképet, hogy jelentős erőfeszítéssel, óriási anyagi áldozatok árán elkészülnek az új lakónegyedek, be is költöznek az emberek, de a környezet hosszabb ideig rendezetlen marad. Ezért is döntött úgy a végrehajtó bizottságunk, hogy a jövőben az átadott létesítmények környekét késedelem nélkül akkor is rendbe kell hozni, ha az építkezés tovább folyik.

— Milyen jelentősebb beruházásokat adnak át és mit kezdenek el az év végéig?

— Június közepén — határidő előtt — várhatóan megindulhat a forgalom a Petőfi-hídon, ami nemcsak a budapesti, hanem az országos közlekedést is jelentősen segíti. Ezt követően kezdődik el a Szabadság-híd felújítása, amely az év végéig elkészül. Ezután kezdődik az Árpád-híd rekonstrukciója, bővítése. Tovább folytatódik az észak-déli metró építése. Az idén 17,5—18 ezer új lakás épül a fővárosban. Emellett tízezer rossz állapotban levő lakást újítunk fel, több mint ezer régi, komfort nélkülit pedig korszerűsítünk. Az idén befejeződik a Bajcsy-Zsilinszky út sortárolása.

Ami az ideai közműberuházásokat illeti: megoldjuk a főváros zavartalan vízellátását. Az idén 38 kilométer ivóvízhálózatot, 48 kilométer szennyvízcsatornát, több mint 140 kilométer gázvezetéket építünk. Olyan nagy létesítmények átadására is sor kerül az idén, mint a gellérthegy víztároló második, 40 ezer köbméteres medencéje, a 42 ezer köbméteres napi teljesítményű dél-pesti biológiai szennyvíztisztító mű és a 140 ezer köbméter napi teljesítményre képes észak-pesti szennyvíztisztító mű mechanikai tisztításra is alkalmas szakasza. Folytatódik a szemétegető mű építése.

Az egészségügyi beruházások közül — már említettem — elkészül a Dél-pesti Kórház és befejeződik a Margit Kórház új pavilonjának építése. Az új pavilon 313 ágyas lesz. Az idén 1460 bölcsődei, 2600 új óvodai férőhellyel és 240 iskolai tanteremmel gyarapodik a város. Arra is számítunk, hogy olcsó és gyors építési technológiával — terven felül — sikerül 48 új tantermet létrehozni. Az idén elkészül az ország legnagyobb, 29 ezer négyzetméter alapterületű bevásárló és szolgáltató centruma az Őrs vezér téren. Tovább épül a Sportcsarnok. Most, az év első felében úgy tűnik fel, hogy a fő-

város ötödik ötéves tervének fő előírásait, céljait teljesítjük vagy megközelítjük őket.

— A lakosság szocialista tudatának formálásában jelentős szerepe van a társadalmi összefogásnak, az önkéntes társadalmi munkának. Szép bizonyíték volt erre a pártunk XII. kongresszusára indított munkaverseny-mozgalom is. Hogyan érvényesül ez a város fejlesztésében?

— A társadalmi összefogás hagyományai tovább élnek napjainkban, s mind újabb eredményeket hoznak. Harmincöt éve a budapestiek — a romokat takarítva — küzdöttek a város talpraállításáért, napjainkban különböző munkamozgalmakkal járulnak hozzá a meglévő feszültségek feloldásához, a gyorsabb fejlődéshez. Gyermekintézményeket építenek, karbantartanak; parkokat, játszótereket, sportpályákat alakítanak ki; részt vesznek az utak, a járdák építésében, a közműhálózat bővítésében. Azt tapasztaljuk, hogy a budapestiek tízezrei hasznos célok érdekében csoportosan és egyénileg is szívesen vállalnak és végeznek közösségi munkát. Tulajdonképpen ide kívánkozna mindezért a hálás köszönet, ám aligha igényli a főváros lakossága, amely a saját javára végez közösségi munkát. Csupán a mostani tervidőszakban több mint kétmilliárd forint értékű társadalmi munkával gyarapították városukat a budapestiek.

— Végül hallhatnánk-e valamit a hatodik ötéves terv előkészületeiről?

— Bizonyos, hogy a következő tervidőszakban is reálisan számolhatunk Budapest kiemelt fejlesztésével. Bár nyilvánvaló, hogy az ország anyagi helyzete némileg szerényebb lehetőséget nyújt számunkra, mint a mostani tervidőszakban, mai ismereteink szerint 1980 után is folytathatók a megkezdett nagyberuházások. A tervidőszak elején elkészül a szemétegető mű, a sportcsarnok, valamint az észak-déli metró Deák tér—Élmunkás tér közötti szakasza. A hatodik ötéves tervidőszakban megvalósul az Árpád-híd rekonstrukciója, bővítése. Nyilvánvaló, hogy emellett jelentős mennyiségű és komplex lakásépítéssel számolunk. Az általános iskolás korú gyermekek elhelyezése érdekében mintegy 1200 tantermet kell felépítenünk.

Tervezzük, hogy 1985-re megközelítően valamennyi óvodai igény kielégíthető lesz a fővárosban, és tovább javul a bölcsődei elhelyezés. Jelentős mennyiségű új kórházi ágy létesül, és folytatódik a kórházak rekonstrukciója. Lényeges előrehaladással számolunk a lakóház- és intézményfelújításban, a karbantartásban és a lakáskorszerűsítésben. Új szállodák épülnek a pesti Duna-parton és a város más részein. Bizonyos, hogy a népgazdaság megváltozott helyzetéhez, a növekvő követelményekhez a fővárosnak is alkalmazkodnia kell. A hatodik ötéves terv gondos előkészítése a legfőbb feltétele annak, hogy a rendelkezésre álló és a mainál szerényebb anyagi lehetőségeket a legésszerűbben használhassuk fel Budapest fejlesztésére és a lakosság életkörülményeinek javítására. Koncentrálunk kell meglévő erőinket, fontossági sorrendet felállítanunk a fejlesztésben, az igények kielégítésében. Úgyelnünk kell rá, hogy a legfontosabb szolgáltatások a nehezebb gazdálkodási körülmények közepette se romoljanak. Ezeket az igényeket továbbra is ki kell és ki lehet elégíteni.

Ahhoz, hogy a főváros fejlődése és az életkörülmények javítása megvalósuljon, hiánytalanul végre kell hajtjanunk pártunk XII. kongresszusának határozatait. A fővárosi tanácsnál és a kerületi tanácsoknál, valamint gazdálkodó egységeinkben az eddigieknél felelősebb, szervezettebb, hatékonyabb és jobb minőségű munkát kell végezni, az eszközökkel takarékosan kell gazdálkodni, a rendelkezésünkre szemből pedig határozottan fel kell lépni. Ezek olyan belső tartalékok a munkánkban, amelyek feltárása, hasznosítása — továbbhaladásunk érdekében — szükséges és lehetséges is.

Dolecskó Kornélia